

Tshibugwana Tsha u Linga

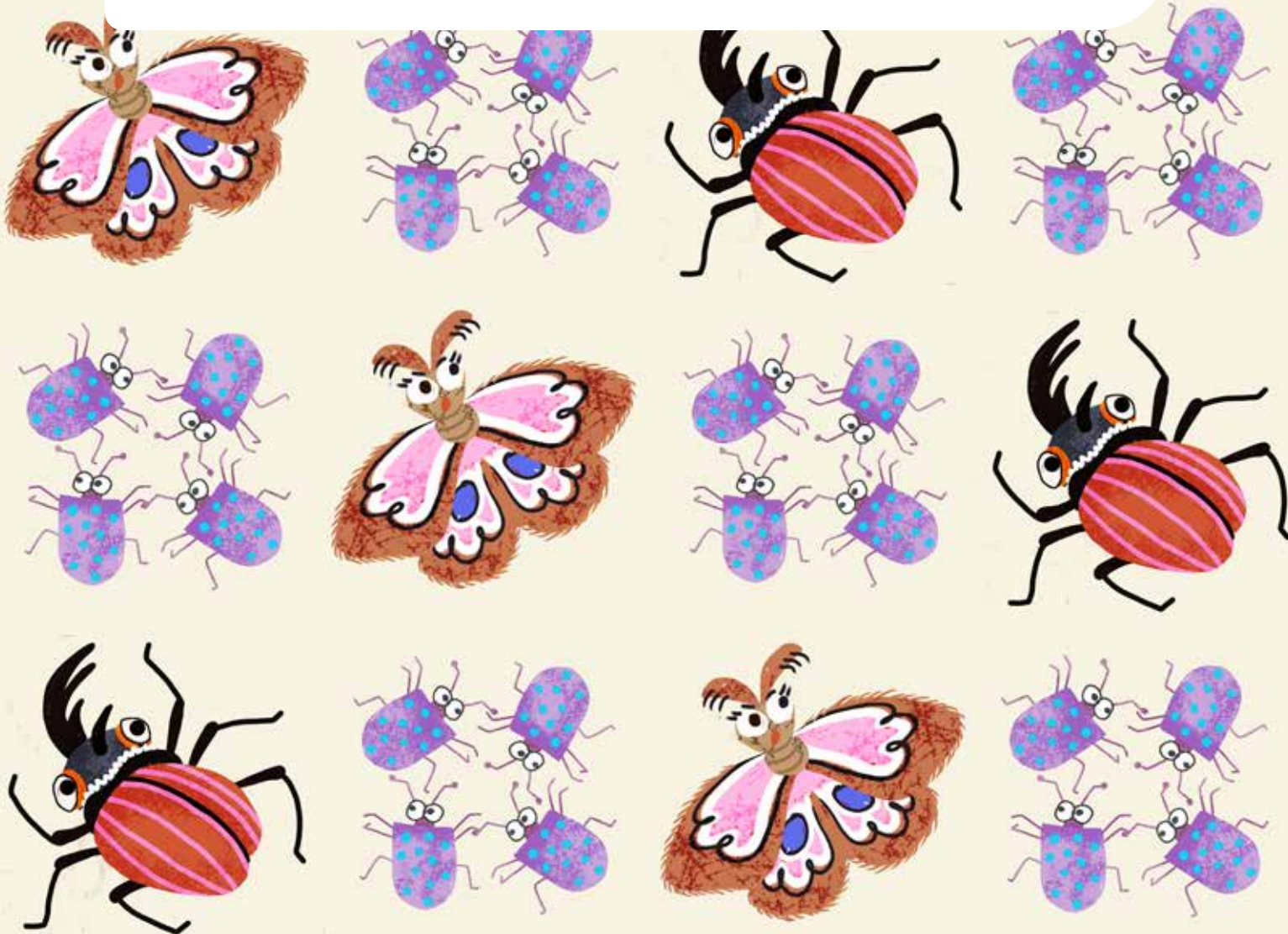
GIREDI YA

3

TSHIVENDA

LUAMBO LWA HAYANI

THEMO YA 3

Tshibugwana tsha u Linga

GIREIDI YA 3 | THEMO YA 3

TSHIVENDA

Magudiswa

NYANGAREDZO YA THEMO YA 3	2
THEMO YA 3 MILINGO YA U VHALA NGA U ELELA HA ORALA (VEO)	3
FOMO YA TSENGULUSO YA THEMO YA 3	11
THEMO YA 3 MBEKANYAMUSHUMO (PULANE) YA U LINGA	13

THEMO YA 3

Nyangaredzo

Tshibugwana itshi tshi katela milingo (thesite) ya u vhala nga u tou elela na mbekanyamushumo ya u linga ya Themo ya 3.

Kha vha humbule uri Tshibugwana tsha u Linga tsha Themo 1 na 2 tshi katela mabammberi a u rekhoda a VEO. Tshi dovha tsha katela ndaela ya u langa ndingo na ndila ya u shumisa mvelelo.

Themo ya 3 Milingo ya U vhala nga u Elela ha Orala (VEO)

NHLRP U vhala nga u Elela ha Orala (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 3.3.A

Khopi ya mugudisi

Mibvumo ya 60 / Minete ya 60

i	a	o	k	R	5
m	S	y	T	n	10
e	u	y	x	W	15
v	ṭ	K	d	z	20
A	E	I	b	s	25
n	m	v	ṭ	ḷ	30
O	U	n	ṅ	ṁ	35
g	h	f	d	p	40
j	q	x	nn	nṅ	45
nṁ	uu	oo	aa	ii	50
q	j	y	ts	ṭh	55
ṁw	vh	tsh	ngw	nny	60

NHLRP U vhalala nga u Elela ha Oralala (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 3.3.A

Khophi ya mugudisi

Mibvumo ya 60 / Minete ya 60

i	a	o	k	R
m	S	y	T	n
e	u	y	x	W
v	ṭ	K	d	z
A	E	I	b	s
n	m	v	ṭ	ḷ
O	U	n	ṅ	ṁ
g	h	f	d	p
j	q	x	nn	nṅ
nṁ	uu	oo	aa	ii
q	j	y	ts	ṭh
ṁw	vh	tsh	ngw	nny

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO) Luambo: Tshivenda Thesite 3.3.B Khophi ya mugudisi Maipfhi wa 60 / Minete ya 60					
fhaḽhaga	hwelwa	vhuswa	phaphadzi	tshinna	5
tseretsere	tshiṽereke	vhusunzi	ṽhotshi	ntswu	10
tswiavhavha	pfhumbisa	tshiakhamadzo	tsivhudza	manweledzo	15
nzwalelo	tzwipudza	tshenzhemo	dzhavhula	nnyadza	20
ṽhaṽthamula	pwasha	ntshavheni	tswavhelele	nyambedzano	25
nkwea	kombetshedza	kuvhanganya	nṽwalisela	vhudavhidzano	30
mphodza	muunda	bvumba	vhutsila	tshivhumbeo	35
ndwandwamedza	ndzhavhulela	ntzhipeledza	dyambila	tzheṽa	40
tswikelelo	malwelavanda	khuvhanganyo	ṽhuṽhuwedzo	lutzwiri	45
tsumbandila	yavhuḽi	zanyuka	vhuḽifhinduleli	muxe	50
khompyutha	tzhopedza	mbvuvhula	malwelavanda	tzwimila	55
tshimbundwa	nndwakhulu	Tshixwadza	tzwonzwa	tswikelelo	60

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO) Luambo: Tshivenda Thesite 3.3.B Khophi ya mugudisi Maipfhi wa 60 / Minete ya 60				
fhaḽhaḽa	hwelwa	vhuswa	phaphadzi	tshinna
tseretsere	tshiḽereke	vhusunzi	ḽhotshi	ntswu
tswiavhavha	pḽhumbisa	tshiakhamadzo	tsivhudza	manweledzo
nzwalelo	tzwipudza	tshenzhemo	dzhavhula	nnyadza
ḽthaḽhamula	pwasha	ntshavheni	tswevhelele	nyambedzano
nkwea	kombetshedza	kuvhanganya	nḽwalisela	vhudavhidzano
mphodza	muunda	bvumba	vhutsila	tshivhumbeo
ndwandwamedza	ndzhavhulela	ntzhipeledza	dyambila	tzheḽa
tswikelelo	malwelavanda	khuvhanganyo	ḽthuḽhuwedzo	lutzwiri
tsumbandila	yavhuḽi	zanyuka	vhuḽifhinduleli	muxe
khompyutha	tzhopedza	mbvuvhula	malwelavanda	tzwimila
tshimbundwa	nndwakhulu	Tshixwadza	tzwonzwa	tswikelelo

NHLRP U vhala nga u Elela ha Orala (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 3.3.C

Khopi ya mugudisi

Ndima ya u vhala / Minete ya 60 & 180

Nga Musumbuluwo nga matsheloni, Denga o dzhia bege yawe ya tshikolo a gidimela tshikoloni. O vha o takalela mbambe khulwane ya Lavhutani lwe a sia tshikhafuthini tshawe tafulani la khishini.	8 18 26 30
Nga bureiki, a farwa nga ndala. O vha o dzula e ethe fhasi ha muri o lavhelesa vhañwe.	43 48
Khonani yawe khulwane Anna o vhona tshifhatuwo tshawe tsho tungufhala. “Tshikhafuthini tshanu tshi gai?” u a vhudzisa.	56 64 65
“Ndo tshi hangwa hayani,” ndi Denga a tshi tou hevhedza.	75
Anna a mu riwatela sendewitshi yawe yo dodzwaho phinatibatha. A mu nea na mutshelo.	83 89
Nga Lavhutani ndi mbambe khulwane. Denga na Anna ndi vhagidimi. Musi ndwevha i tshi lila, Denga o mbo di thuntsha sa rokhetha. O vha e phanda!	97 108 115
O mbo di pfha tshililo murahu hawe. Anna o vha o khukhulwa nga tombo a wela kha mahatsi. Gona lawe lo vha li tshi khou bva malofha.	126 136 142
Denga o mbo di ima. A thusa Anna u takuwa. Vho swika mutshilani, fhedzi vhañwe vhana vha vha vhandela zwanda.	154 162
Vhusiku honoho, Denga o vhudza khotsi awe nga ha mbambe. Khotsi awe vha ri, “A no ngo wina medala, no wina tshiñwe tshithu tsha khwine.”	171 182 187
O vha a tshi zwi divha zwavhudi uri khotsi awe vha khou amba mini.	199 201

NHLRP U vhalala nga u Elela ha Oralala (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 3.3.C

Khophi ya mugudisi

Nga Musumbuluwo nga matsheloni, Denga o dzhia bege yawe ya tshikolo a gidimela tshikoloni. O vha o takalela mbambe khulwane ya Lavhutani lwe a sia tshikhafuthini tshawe tafulani la khishini.

Nga bureiki, a farwa nga ndala. O vha o dzula e ethe fhasi ha muri o lavhelesa vhañwe.

Khonani yawe khulwane Anna o vhona tshifhatuwo tshawe tsho tungufhala. “Tshikhafuthini tshanu tshi gai?” u a vhudzisa.

“Ndo tshi hangwa hayani,” ndi Denga a tshi tou hevhedza.

Anna a mu riwatela sendewitshi yawe yo dodzwaho phinatibatha. A mu nea na mutshelo.

Nga Lavhutani ndi mbambe khulwane. Denga na Anna ndi vhagidimi. Musi ndwevha i tshi lila, Denga o mbo di thuntsha sa rokhetha. O vha e phanda!

O mbo di pfha tshililo murahu hawe. Anna o vha o khukhulwa nga tombo a wela kha mahatsi. Gona lawe lo vha li tshi khou bva malofha.

Denga o mbo di ima. A thusa Anna u takuwa. Vho swika mutshilani, fhedzi vhañwe vhana vha vha vhandela zwanda.

Vhusiku honoho, Denga o vhudza khotsi awe nga ha mbambe. Khotsi awe vha ri, “A no ngo wina medala, no wina tshiñwe tshithu tsha khwine.”

O vha a tshi zwi divha zwavhudi uri khotsi awe vha khou amba mini.

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oralā (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 3.3.D

Khophi ya mugudisi: U pfhesesa ho ṅwaliwaho

Itani thikhi kha phindulo yone

1. **Denga o hangwa mini hayani?**
 - a. *Denga o hangwa bege ya bugu.*
 - b. *Denga o hangwa tshikhafuthini.*
 - c. *Denga o hangwa zwienda.*
2. **Anna o ṅea Denga mini nga bureiki ya zwiḽiwa zwa nga masiari**
 - a. *apula na dzhusi*
 - b. *sendewitshi yoṱhe*
 - c. *O mu ṅwatela sendewitshi yo ḍodzwaho phinathibatha na mutshelo*
3. **Kha hetshi tshiṱori, Anna o thusa Denga, nga murahu Denga a thusa Anna. Izwi zwi ri sumbedza mini nga ha vhukonani havho?**
 - a. *Vha thusana fhedzi uri vha wane zwiṅwe zwithu murahu.*
 - b. *Vha a thusana kha thaidzo.*
 - c. *Vha funa u gidima u fhira u ḽa zwiḽiwa zwa nga masiari.*
4. **Ni vhona u nga Denga o ita zwone musi a tshi ima a thusa Anna?**
 - a. *Ee, ngauri u thusa ndi zwa ndeme u fhira u wina kana u kunda.*
 - b. *Hai, ngauri o vha o fanela o wina kana u kunda kha mbambe.*
 - c. *Hai, ngauri Anna o vha a tshi ḍo ṱoḍa uri Denga a wine kana a kunde.*
5. **Tshiṱori itshi tshi ri gudisa mini?**
 - a. *Uri u thusa khonani ndi zwa ndeme u fhira u wina kana u kunda.*
 - b. *Uri ri fanela u sedza hune ra khou ya hone.*
 - c. *Uri ri fanela u sa hangwa*
 - d. *tshikhafuthini ri tshi ya tshikoloni.*

Dzhenisani phindulo

6. **Mbambe khulwane yo vha i ya lini?**
Mbambe khulwane yo vha i ya _____.
7. **Ndi ngani Anna o wa?**
Anna o wa ngauri o khukhulwa nga _____.
8. **Ni vhona uri ndi ngani marama a Denga o thoma u fhisa musi a tshi amba na Anna?**
Ndi vhona u nga marama a Denga o vha a tshi khou thoma u fhisa ngauri _____.
9. **Ni vhona u nga Denga o vha a mugidimi wa luvhilo?**
Ndi vhona u nga Denga o vha a si mugidimi wa luvhilo ngauri _____.
10. **Khotsi a Denga vho vha vha tshi khou amba mini musi vha tshi ri Denga o wina “tshithu tsha khwine u fhira medaḽa”?**
Ndi vhona u nga Khotsi a Denga vho vha vha tshi khou amba uri _____.
11. **Ni humbula u nga Denga u na khotsi vhavhuḍi kana vha si vhavhuḍi?**
Ndi vhona u nga Denga u na khotsi vhavhuḍi ngauri _____.

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oralā (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 3.3.D

Khophi ya mugudisi: U pfhesesa ho ṅwaliwaho

Itani thikhi kha phindulo yone (5 wa maraga)

1. **Denga o hangwa mini hayani?**
 - a. Denga o hangwa bege ya dzibugu.
 - b. Denga o hangwa tshikhafuthini. ✓
 - c. Denga o hangwa zwienda.
2. **Anna o ṅea Denga mini nga bureiki ya zwiliwa zwa nga masiarii?**
 - a. apula na dzhusi
 - b. sendewitshi yoṭhe
 - c. O mu ṅwatela sendewitshi yo ḍodzwaho phinathibatha na mutshelo ✓
3. **Kha hetshi tshiṭori, Anna o thusa Denga, nga murahu Denga a thusa Anna. Izwi zwi ri sumbedza mini nga ha vhukonani havho?**
 - a. Vha thusana fhedzi uri vha wane zwiṅwe zwithu murahu.
 - b. Vha a thusana kha thaidzo. ✓
 - c. Vha funa u gidima u fhira u ḽa zwiliwa zwa nga masiari.
4. **Ni vhona u nga Denga o ita zwone musi a tshi ima a thusa Anna?**
 - a. Ee, ngauri u thusa ndi zwa ndeme u fhira u wina kana u kunda. ✓
 - b. Hai, ngauri o vha o fanela o wina kana u kunda kha mbambe.
 - c. Hai, ngauri Anna o vha a tshi ḍo ṭoda uri Denga a wine kana a kunde.
5. **Tshiṭori itshi tshi ri gudisa mini?**
 - a. Uri u thusa khonani ndi zwa ndeme u fhira u wina kana u kunda. ✓
 - b. Uri ri fanela u sedza hune ra khou ya hone.
 - c. Uri ri fanela u sa hangwa tshikhafuthini ri tshi ya tshikoloni.

Dzhenisani phindulo (10 wa maraga)

6. **Mbambe khulwane yo vha i ya lini?**
Mbambe khulwane yo vha i ya ḽavhuṭanu. (1 wa maraga)
7. **Ndi ngani Anna o wa?**
Anna o wa ngauri o khukhulwa nga tombu. (1 wa maraga)
8. **Ni vhona uri ndi ngani marama a Denga o thoma u fhisa musi a tshi amba na Anna?**
Phindulo ya mugudi ene muṅe, tsumbo:
Ndi vhona u nga marama a Denga o thoma u fhisa ngauri o vha a tshi pfha a tshi khou shona uri ha na tshikhafuthini.
Ndi vhona u nga marama a Denga o thoma u fhisa ngauri o vha a tshi pfha a tshi shona u amba uri ha na tshikhafuthini.
(2 wa maraga)

9. Ni vhona u nga Denga o vha a mugidimi wa luvhilo?

Phindulo ya mugudi ene mune, tsumbo:

Ndi vhona u nga Denga o vha a mugidimi wa luvhilo ngauri ho ambiwa uri a tshi takuwa o thuntsha sa rokhetha.

Ndi vhona u nga Josh o vha a si mugidimi wa luvhilo ngauri ha ngo lingedza u swika kha vhañwe vhagidimi.

(2 wa maraga)

10. Khotsi a Denga vho vha vha tshi khou amba mini musi vha tshi ri Denga o wina “tshithu tsha khwine u fhira medala”?

Phindulo ya mugudi ene mune, tsumbo:

Ndi vhona u nga khotsi a Denga vho vha vha tshi khou amba uri Denga o wina khonani ya vhutshilo hothe.

Ndi vhona u nga khotsi a Denga vho vha vha tshi khou amba uri Denga o wina tñhonifho kha Anna na kiñasini.

(2 wa maraga)

11. Ni vhona u nga Denga u na khotsi vhavhuḽi kana vha si vhavhuḽi?

Phindulo ya mugudi ene mune, tsumbo:

Ndi vhona u nga Denga u na khotsi vhavhuḽi ngauri vho funza Denga uri ndi zwa ndeme u vha khonani yavhuḽi.

Ndi vhona u nga Denga u na khotsi vha si vhavhuḽi ngauri vha fanela u tñtñwedza Denga uri a wine kana a kunde.

(2 wa maraga)

Fomo ya Tsenguluso ya Themo ya 3

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenḽa

Gireidi ya 3 Themo ya 3

Fomo ya Tsenguluso

Mibvumo 3.3.A	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo	Maipfhi 3.3.B	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo
i			fhaḽhaḽa		
a			hwelwa		
o			vhuswa		
k			phaphadzi		
R			tshinna		
m			tseretsere		
S			tshiṽereke		
y			vhusunzi		
T			Ṱhotshi		
n			ntswu		
e			tswiavhavha		
u			pfhumbisa		
y			tshiakhamadzo		
x			tsivhudza		
W			manweledzo		
v			nzwalelo		
Ṱ			tzwipudza		
K			tshenzhemo		
d			dzhavhula		
z			nnyadza		
A			ṰhaṰhamula		
E			pwasha		
I			ntshavheni		
b			tswevhelele		
s			nyambedzano		
n			nkwea		
m			kombetshedza		
v			kuvhanganya		
Ṱ			nṽwalisela		
ḽ			vhudavhidzano		

GIREIDI YA 3 | FOMO YA TSENGULUSO YA THEMO YA 3

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO) Luambo: Tshivenḽa Gireidi ya 3 Themo ya 3 Fomo ya Tsenguluso					
Mibvumo 3.3.A	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo	Maipfhi 3.3.B	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo
O			mphodza		
U			muunda		
n			bvumba		
ṇ			vhutsila		
ṇ			tshivhumbeo		
g			ndwandwamedza		
h			ndzhavhulela		
f			ntzhipeledza		
d			dyambila		
p			tzheṽa		
j			tswikelelo		
q			malwelavandḽa		
x			khuvhanganyo		
nn			ṽhuṽhuwedzo		
nṇ			lutzwiri		
nṇ			tsumbandḽila		
uu			yavhuḽi		
oo			zanyuka		
aa			vhuḽiḽhinduleli		
ii			muxe		
q			khompyutha		
j			tzhopedza		
y			mbvuvhula		
ts			malwelavandḽa		
ṽh			tzwimila		
ṇw			tshimbundwa		
vh			nndwakhulu		
tsh			Tshixwadza		
ngw			tzwonzwa		
nny			tswikelelo		

Mbekanyamushumo ya u Linga

Gireidi ya 3 Themo ya 3

Puġane ya U funza ya Nwaha (ATP) yo vusuludzwaho i nea tsumbedzelo ya U linga ha Zwikoloni (SBA) ha themo inwe na inwe: Ari tshi langwa nga zwenezwi, hu tea u lingwa zwikili na khontsephuti dzi tevhelaho kha THEMO YA 3:

TSHIPIĊA	MUSHUMO
 U thetshesela na u amba	U nea nyeletshedzo dza thandululo ya thaidzo, zwihuluhulu thaidzo dza maipfhi dza Mbalo. U anetshela tshiġori tshi re na mathomo, vhukati na magumo.
 Foniki	U ŧalukanya pfhalandothe mbili dzine dza fana. aa (u kanuka), ndaa, hafhaġaa, ee (u tenda/ u kanuka), vha vhee kha tombo, ii (u tenda/ kanuka), tshiila, oo. U peletā maipfhi nga nġila yo teaho ni tshi khou shumisa nġivho ya foniki kha mulingo u si wa fomaġa, kha dikithesheni na kha mushumo wothe wa u n̄wala.
 U vhala na U pfhesesa	U vhalela n̄ha u bva kha bugu u ya nga vhukoni hawe. U shumisa maipfhi maḡowelwa/maanzeli, foniki, tsenguluso ya vhubvo na zwivhumbeo zwa zwikili zwa u dikhouda. U ḡitola musi a tshi vhala, kha sia ġa u ḡivha maipfhi na u pfhesesa. U thetshesela na u dzhenelela kha ġinwalo u: • U fhindula mbudziso dza vhukuma • U bvumba • U dzudzanya zwiitea nga mutevhe wo teaho • U swikelela tsheo nga u humbulela • U ita ŧhaṭhuvho/tsedzuluso
 Muñwalo	U kopolola mañwalo o n̄walwaho u bva kha bodo, bugu dza u guda, garaṭa dza mushumo, nga nġila yo teaho, a tshi ŧhogomela u vhumbwa ha maḡedere na zwikhala zwo teaho kha mañwalo na muñwalo wa u pomba.
 U n̄wala	U n̄wala mañwalwa awe nga eṭhe nga zwivhumbeo zwo fhambanaho: u n̄wala kha dayari, vhurifhi vhu yaho kha shaka, ŧhaluso. Tshumiso ya luambo: u fhaṭa mafhungo, zwiga zwa u vhala, tshifhinga, maṭanganyi.

TSUMBO YA MISHUMO YA U LINGA

- Iyi mishumo ya u linga yo itelwa u vha tshipiġa tsha NHLRP.
- He zwa tea, thesite dza U vhala nga u Elela ha Oraġa ha NHLRP dzo dzheniswa sa tshipiġa tsha mbekanyamushumo ya u linga.
- Iyi mishumo ya u linga i nga shumiswa yo tou ralo kana ha itwa uri i yelane na ŧhoḡea dza

Tshiṭiriki.

U thetshesela na u amba

U anetshela tshiṭori tshi re na mathomo, vhukati na magumo.

U ṅea nyeletshedzo dza thandululo ya thaidzo, zwihuluhulu thaidzo dza maipfhi dza Mbalo.

Nyito ya 1

- U dzhiela nzhele u shela mulenzhe ha vhagudi nga tshifhinga tsha Mbalo.
- Kha themo yoṭhe, kha vha vhidze mugudi muṅwe na muṅwe uri a kovhelane thandululo ya thaidzo ya maipfhi.

Nyito ya 2

- Kha vha ite hezwi nga tshifhinga tsha ngudo dza u Thetshesela na u Amba dza ḽavhuraru kha Vhege 2, 4 na 6.
- Kha vha shumise pulane dza ngudo dza NHLRP khathihi na zwifanyiso zwa u anetshela zwiṭori zwa vhusiki kha Bugu ya u Vhala ya Thikho ya NHLRP.
- Kha vha vhudze vhagudi uri musi vha tshi toolola (anetshela) tshiṭori, vha tea:
 - U toolola tshiṭori itshi nga thevhekano yone: zwe zwa bvelela u thoma, zwe zwa tevhela na zwa u khunyeledza.
 - U amba tshithu luthihi fhedzi: a hu na u ḽidovholola.
- Kha vha pime vhukoni ha mugudi muṅwe na muṅwe vha tshi shumisa rubiriki i tevhelaho.

RUBIRIKI	ḽEVEḽE YA 1	ḽEVEḽE YA 2	ḽEVEḽE YA 3	ḽEVEḽE YA 4
Thandululo dza thaidzo dza maipfhi	Mugudi u balelwaho u kovhelana thandululo ya thaidzo ya maipfhi, naho hu na thikhedzo i bvaho kha mudededzi.	Mugudi u kovhelana thandululo ya thaidzo ya maipfhi musi ho vhidzwa ene thwii.	Mugudi u dzulela u ḽiṅekedza kha u ṅea thandululo dza thaidzo dza maipfhi. Mugudi tshiṅwe tshifhinga u a timatima kana u dovholola zwe zwa ambiwa.	Mugudi u dzulela u ḽiṅekedza kha u ṅea thandululo dza thaidzo dza maipfhi. Mugudi u amba nga vhudifulufheli na nga u tou elela.
U anetshela tshiṭori: Tshivhumbeo na thevhekano	Mugudi u anetshela a tshi vilinganya zwipiḽa zwa tshiṭori hu si na thevhekano.	Mugudi u anetshela zwiṅwe zwa tshiṭori nga thevhekano yone.	Mugudi u anetshela vhunzhi ha tshiṭori nga thevhekano yone.	Mugudi u anetshela tshiṭori tshothe nga thevhekano yone.

GIREIDI YA 3 | MBEKANYAMUSHUMO YA U LINGA

U elela	Mugudi u anzela u timatima, u a awela tshifhinga tshilapfhu, kana a dovholola vhunzhi ha zwine a amba.	Mugudi u a timatima tshifhinga tshinzhi, u a awela tshifhinga tshilapfhu, kana a dovholola zwiñwe zwa zwine a amba.	U netshedza ha mugudi hu anzela u elela, hu na u timatima huthihi kana huvhili fhedzi, u ima kana u dovholola.	U netshedza ha mugudi hu a elela na u difulufhela.
----------------	--	---	--	--

Foniki

U peleṭa maipfhi nga nḍila yo teaho ni tshi khou shumisa nḍivho ya foniki kha mulingo u si wa fomaḷa, kha dikithesheni na kha mushumo woṭhe wa u ñwala.

U ṭalukanya pfhalandoṭhe mbili dzine dza fana. aa (u kanuka), ndaa, hafhaḷaa, ee (u tenda/ u kanuka), vha vhee kha tombo, ii (u tenda/ kanuka), tshiila, oo.

Nyito

- Kha vha ite hezwi kha Vhege 2–7 nga tshifhinga tsha ngudo dza Foniki dza ḷavhuṭanu.
- Kha vha shumise ngudo dze vha ṅewa kha Pulane ya U funza ya NHLRP.
- Kha vha linge mulingo wa mupeleṭo na wa dikithesheni vhege iñwe na iñwe nga nḍila i tevhelaho:
 - a. Kha vha ṅee maraga nthihi (1) kha maipfhi mañwe na mañwe maṭanu (5) o peleṭwaho zwavhuḍi. (zwa nṱhesa: 5)
 - b. Kha vha thome nga maraga dza sumbe (7) dza fhungo ḷa u ñwala dikithesheni. Kha vha ṭuse hafu (1/2) ya maraga kha vhukhaxhi vhuñwe na vhuñwe. (zwa nṱhesa: 7)
 - c. Kha vha rekhode mvelelo dza themo u bva kha ṭhanganyelo ine ya nga vha hone ya maraga dza fumimbili (12).

U vhalela mvelelo dza themo.

- Kha vha engedze mvelelo dza mugudi muñwe na muñwe dza milingo yoṭhe ya rathi (6).
- Kha vha kovhe nga rathi (6) u itela u wana guṭetshikati tsha mugudi.
- Musi themo i tshi ya mafheloni, kha vha ṭole bugu ya nḍowenḍowe ya mugudi muñwe na muñwe, vha tshi dzhiela nṱha mupeleṭo wavho kha mishumo yoṭhe ya u ñwala.
- Kha vha pime vhukoni ha mugudi muñwe na muñwe vha tshi shumisa rubiriki i tevhelaho.

RUBIRIKI	LEVELE YA 1	LEVELE YA 2	LEVELE YA 3	LEVELE YA 4
Mvelelo dza mbalotshikati dza mupeleto na dikithesheni vhege inwe na inwe	0–3 wa dzimaraga	4–6 wa dzimaraga	7–9 wa dzimaraga	10–12 wa dzimaraga
U shumisa nqivho ya foniki na mupeleto wo teaho kha mishumo yotthe yo nwalwaho	Mugudi u dzulela u ita vhukhakhi ha mupeleto nahone tshivhalo tsha maipfhi o shumiswaho kha mushumo wa u n'wala ndi tshituku.	Mugudi u dzulela u ita vhukhakhi ha mupeleto kana tshivhalo tsha maipfhi o shumiswaho kha mushumo wa u n'wala tshi a fhungudzea.	Mugudi u shumisa maipfhi o linganelaho kha mushumo wa u n'wala. Vhuñwe vhukhakhi ha mupeleto vhu a vhone.	Mugudi u shumisa maipfhi o fhambanaho kha mushumo wa u n'wala. Vhukhakhi ha mupeleto a vhu anzeli u vhone.

U vhalala

U vhalala n'ha u bva kha bugu u ya nga vhukoni hawe.

U shumisa maipfhi madzowelwa/maanzeli, foniki, tsenguluso ya vhubvo na zwivhumbeo zwa zwikili zwa u dikhouda.

U dila musa a tshi vhalala, kha sia la u divha maipfhi na u pfhesesa.

Nyito

- Kha vha zwi ite magumoni a themo.
- Kha vha shumise Thesite ya U VHALA NGA U ELELA HA ORALA HA NHLRP: 3.3.C
- Kha vha vhidze vhagudi nga muthihi nga muthihi vha de vha ite ndingo ya U VHALA NGA U ELELA HA ORALA, vha tshi tevhedza ndaela.
- Kha vha n'wale mvelelo dza VEO dza mugudi kha Bammbiri la u Rekhodela la VEO.
- Kha vha pime vhukoni ha mugudi muñwe na muñwe vha tshi shumisa rubiriki i tevhelaho.

RUBIRIKI	LEVELE YA 1	LEVELE YA 2	LEVELE YA 3	LEVELE YA 4
Decoding skills	Tshikoro tsha VEO tsha mugudi tshi fhasi vhukuma ha Tshikalo tsha u Vhala tsha Lushaka.	Tshikoro tsha VEO tsha mugudi tshi fhasi nyana ha Tshikalo tsha u Vhala tsha Lushaka.	Tshikoro tsha VEO tsha mugudi tshi swikelela Tshikalo tsha Lushaka tsha u Vhala.	Tshikoro tsha VEO tsha mugudi tshi fhira Tshikalo tsha u Vhala tsha Lushaka.
Monitoring of U vhala skills	Mugudi ha koni u tola vhukoni hawe ha u vhala na luthihi.	Mugudi nga zwiñwe zwifhinga u a ima a dovholola u vhala ipfhi kana fhungo u itela u dikhakhulula kana u pfhesesa.	Mugudi u dzulela u ima a dovholola u vhala ipfhi kana fhungo u itela u dikhakhulula kana u pfhesesa.	Mugudi u vhala nga u tou elela. Naho mugudi a tshi khou balelwa, u a zwi divha nahone u dikhakhulula nga u tavhanya.

U pfhesesa

U thetshesela na u dzhenelela kha liñwalo u:

- U fhindula mbudziso dza vhukuma
- U bvumba
- U dzudzanya zwiitea nga mutevhe wo teaho
- U swikelela tsheo nga u humbulela
- U ita tshatshuvho/tsedzuluso

Nyito

- Kha vha zwi ite magumoni a themo (U vhala ha zwigwada hu na u sumbiwa ndila).
- Kha vha shumise Mulingo wa VEO 3.3.D (u pfhesesa ho ñwaliwaho) kha mushumo uyu.
- U itela vhagudi khophi dza mulingo.
- Kha vha vhe na vhuṭanzi ha uri vha thoma nga u ita Mulingo wa VEO 3.3.C na vhagudi vhoṭhe.
- Kha vha vhalele nṭha liñwalo li bvaho kha Mulingo wa VEO 3.3.C kha vhagudi.
- Kha vha vhalele mbudziso nṭha nahone vha talutshedze ndila ine dza tea u fhindulwa ngayo.
- Mafheloni a ngudo, kha vha kuvhanganye mabammbiri a vhagudi u itela u a koreka.
- Kha vha shumise memorandamu wo ñetshedzwaho sa tshipiḡa tsha Mulingo wa VEO kha Bugu ya u Linga.
- Kha vha shumise thebuḷu i re afho fhasi kha u shandulela kha levele (vhuimo).

Thanganyelo	LEVELE (VHUIMO)
1 – 2	1
3 – 4	2
5 – 6	3
7 – 8	4

Muḥwalo

U kopolola maḥwalo o ḥwalwaho u bva kha bodo, bugu dza u guda, garaṭa dza mushumo, nga ṇḍila yo teaho, a tshi ṭhogomela u vhumbwa ha maḷedere na zwikhala zwo teaho kha maḥwalo na muḥwalo wa u pomba.

Nyito

- Kha vha zwi ite kha themo yoṭhe nga tshifhinga tsha ngudo dza Muḥwalo.
- Kha vha shumise ngudo dze vha ṇewa kha Pulane ya U funza ya NHLRP.
- Musi ngudo dzi vhukati, kha vha mone na kilasi vha sedze zwikili zwa muḥwalo zwa vhagudi.
- Musi themo i tsini na u fhela, kha vha lavhelese bugu dza vhagudi vha sedze mvelaphanda ya muḥwalo.
- Kha vha pime vhukoni ha vhagudi vha tshi shumisa rubiriki dzi tevhelaho.

RUBIRIKI	LEVEL E YA 1	LEVEL E YA 2	LEVEL E YA 3	LEVEL E YA 4
U vhumbwa ha maḷedere a u pomba	Maḥwe a maḷedere o vhumbiwa nga ṇḍila i sa fushi kana o khekhea.	Vhunzhi ha a maḷedere o vhumbiwa nga ṇḍila i sa fushi kana o khekhea.	Maḷedere o vhumbiwa nga ngona fhedzi u tea u ṭhogomela u shumisa vhudele.	Maḷedere o vhumbiwa nga ngona nahone hu na vhudele.
U sa shanduka ha saizi ya maḷedere	Saizi na u thalangana ha maipfhi zwi ita zwi sa fani.	Tshiḥwe tshifhinga, saizi na u thalangana ha maipfhi zwi ita zwi sa fani.	Kanzhi saizi na u thalangana ha maipfhi zwi anzela u fana.	Saizi na u thalangana ha maipfhi zwi vha zwi tshi fana tshifhinga tshothe.

U ṅwala

U ṅwala maṅwalwa awe nga eṭhe nga zwivhumbeo zwo fhambanaho: u ṅwala kha dayari, vhurifhi vhu yaho kha shaka, ṭhaluso.

Tshumiso ya luambo: u fhaṭa mafhungo, zwiga zwa u vhala, tshifhinga, maṭanganyi.

Nyito

- U ṭola vhagudi themo yoṭhe, vha tshi dzhiela nṯha zwi tevhelaho:

Vhege dza 3-4

Lushaka: Vhurifhi

Kushumisele kwa luambo: Khoma

Vhege dza 5-6

Lushaka: Maṅwalo a ṭalusaho

Kushumisele kwa luambo: Maṭaluli

Vhege dza 7-8

Lushaka: Muṅwalo wa dayari

Kushumisele kwa luambo: Maṭanganyi

- Kha mishumo yoṭhe ya u ṅwala, kha vha ṭhogomele tshumiso ya u fhaṭa mafhungo, zwiga zwa u vhala na tshifhinga.
- Kha vha shumise ngudo dze vha ṅewa kha Pulane ya U funza ya NHLRP.
- Mafheloni a ngudo dza Vhege 2, 4, 6 na 8 dza ḽavhuṭanu, kuvhanganyani bugu dza vhagudi u itela u linga.
- Kha vha pime vhukoni ha vhagudi vha tshi shumisa rubiriki dzi tevhelaho.

RUBIRIKI	ḽEVEḽE YA 1	ḽEVEḽE YA 2	ḽEVEḽE YA 3	ḽEVEḽE YA 4
U ṅwala of a diary entry	Mugudi u ṭangana na khaedu khulwane kha tshivhumbeo, thoni na zwi re ngomu ha maṅwalo a dayari.	Mugudi u ṭangana na dziṅwe khaedu nga ha tshivhumbeo, thoni na zwi re ngomu ha maṅwalo a dayari.	Mugudi u ṭangana na dziṅwe khaedu kha sia ḽithihi ḽa u ṅwala dayari: tshivhumbeo, thoni kana zwine a tea u ṅwala zwone.	Mugudi u ṭalukanya zwavhuḽi tshivhumbeo, thoni na zwine a tea u ṅwala zwone kha dayari.
U ṅwala vhurifhi	Mugudi u ṭangana na khaedu khulwane kha tshivhumbeo, thoni na zwine a tea u ṅwala zwone kha vhurifhi.	Mugudi u ṭangana na dziṅwe dza dzikhaedu kha tshivhumbeo, thoni na zwine a tea u ṅwala zwone kha vhurifhi.	Mugudi u ṭangana na dziṅwe dza dzikhaedu kha sia ḽithihi ḽa u ṅwala vhurifhi: tshivhumbeo, thoni kana zwine a tea u ṅwala zwone.	Mugudi u ṭalukanya zwavhuḽi tshivhumbeo, thoni na zwine a tea u ṅwala zwone kha vhurifhi.

GIREIDI YA 3 | MBEKANYAMUSHUMO YA U LINGA

RUBIRIKI	LEVEL YA 1	LEVEL YA 2	LEVEL YA 3	LEVEL YA 4
U n̄wala thalutshedzo	Thalutshedzo dza mugudi u nga kona u dzibvumba ha ngo shumisa muhumbulo wo dziaho.	Thalutshedzo dza mugudi tshiñwe tshifhinga u a kona u dzibvumba na ha ngo shumisa muhumbulo wo dziaho. Naho zwo ralo, dziñwe thaluso dzi a fulufhedzisa.	Thalutshedzo dza mugudi dzi sumbedza fulufhedziso nahone vhunzhi hadzo dzi a takadza na u vha na muhumbulo wo dziaho.	Thalutshedzo dza mugudi dzi a takadza nahone muhumbulo wa hone wo dzia.
U fhatwa ha mafhungo na u shumisa matanganyi	Mugudi u ita vhukhaki lunzhilunzhi vhu tshimbilelanaho na tshivhumbeo tsha mafhungo. Ha ngo vha na vhuḍidini na vhuḱukutuku kana ha ngo shumisa matanganyi na luthihi.	Mugudi u ita vhukhaki vhu si gathi vhu no yelana na tshivhumbeo tsha fhungo. Mugudi uyu u edzisa u shumisa matanganyi tshiñwe tshifhinga, naho hu na vhukhaki vhunzhi.	Mugudi u ita vhukhaki nga zwiñwe zwifhinga vhu tshimbilelanaho na tshivhumbeo tsha mafhungo. Mugudi u vho thoma u dzhenisa tshumiso ya matanganyi kha mañwalo awe.	Mugudi u vumba mafhungo othe nga ndila yo teaho. Mugudi u dzhenisa tshumiso ya matanganyi kha mañwalo awe.
Ndongazwiga (Tholokanyazwiga)	Mugudi u a kondelwa nga u shumisa malederedanzi na zwitopo nga ngona, naho hu na thikhedzo.	Mugudi u shumisa malederedanzi na zwitopo nga ngona, fhedzi u a kondelwa nga u shumisa zwiñwe zwiga zwa u tolokanya.	Mugudi u anzela u shumisa zwiga zwothe zwa u tolokanya zwe a funzwa.	Tshifhinga tshothe mugudi u a kona u shumisa nga ngona zwothe zwa u tolokanya zwe a funzwa.
Tshumiso ya tshifhinga	Mugudi u balelwa na u shumisa tshifhinga nga ndila yo teaho tshifhinga tshothe.	Mugudi u ita vhuñwe ha vhukhaki vhu tshimbilelanaho na tshifhinga.	Mugudi u ita vhukhaki nga zwiñwe zwifhinga vhu tshimbilelanaho na tshifhinga.	Mugudi u shumisa tshifhinga nga ndila yo teaho na tshifhinga tshothe.

